

наукові статті, що розглядають біографію педагога, досліджену або описану іншими авторами, або ж аналізують епістолярну спадщину педагога, його листування з різними кореспондентами: за книгою Бориса Тартаковського «Повість про вчителя Сухомлинського» – *О. Міхно* (2019), за біографією Г. І. Сухомлинської, дружини педагога – *О. Петренко* (2018), за книгою О. Сухомлинської «Етюди про В. О. Сухомлинського. Педагогічні апокрифи» – *Ю. Телячий* (2011), за листами В. Сухомлинського до різних кореспондентів – *Л. Сухомлинська* (2020);

статті педагогів-практиків, що описують подання біографії В. Сухомлинського в рамках вивчення його творів та проведення різноманітних виховних заходів у закладах дошкільної та загальної середньої освіти (*В. Мініч*, 2019).

Ці матеріали частково відображено в біобліографічному покажчику «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження» [1]. Повністю їх буде представлено у Матеріалах Міжнародних та Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю», а оприлюднено – в кінці цього, 2022 р. Отож науковці, педагоги-практики та широкий загал матимуть нагоду ознайомитися з цією темою більш докладно.

Список використаних джерел

1. Василь Олександрович Сухомлинський : до 100-річчя від дня народження : біобліограф. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: О. В. Сухомлинська, Л. Д. Березівська, Л. І. Страйгородська та ін. ; наук. консультант О. В. Сухомлинська ; наук. ред. Л. Д. Березівська ; бібліогр. ред. Є. Ф. Демида. Вінниця : Твори, 2018. 395 с. (Серія: Видатні педагоги світу ; вип. 12).

Н. В. Чала

ПОСТАТЬ О. Г. БАРВІНСЬКОГО У ЕЛЕКТРОННОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНОМУ РЕСУРСІ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»

Вивчення біографій та творчої спадщини педагогів є основою електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [//dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/](http://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/). Структура ресурсу складається з біографії особистості, бібліографії її праць, праць про життя та творчість, повнотекстових творів (уривків), фотогалереї, присвяченої діячеві, а також інших матеріалів: інформації про нагороди, премії, перелік установ, які носить його ім'я, пам'ятники тощо.

Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» постійно оновлюється. Одна з нових його сторінок присвячена українському громадсько-політичному діячеві, педагогові, історикові, публіцистові, видавцеві Олександрові Григоровичу Барвінському (1847–1926) [1].

Він народився в селі Шляхтинці, нині Тернопільського району в сім'ї священника, навчався у Тернопільській гімназії і на філософському факультеті Львівського університету. Після його закінчення працював учителем гімназії в Бережанах та Тернополі [4]. У Тернополі О. Барвінський брав активну участь у громадській діяльності: заснував у селах читальні, організував народні концерти, етнографічні виставки, вечори, що перетворювались на справжні національні свята [2; с 580]. Саме з

його ініціативи створено місцеву філію товариств «Просвіта» (1875) і «Руська бесіда» (1884), навколо яких гуртувалися українське міщанство та інтелігенція. На початку політичної діяльності він представляв «народовців», які обстоювали самостійність українського народу та мови. Був обраний головою львівської «Громади», яка під його керівництвом провадила наукову та літературну діяльність, заохочувала гімназійну молодь збирати пам'ятки українського фольклору, підтримувала зв'язки з вихованцями греко-католицької духовної семінарії, вела листування з українськими діячами Наддніпрянини, ініціювала перше в Галичині видання творів Т. Шевченка.

У 1891 р. обраний послом до австрійського парламенту, а в 1894 р. – до Галицького сейму, де часто виступав у парламентських дискусіях, коли йшлося про потреби українського народу в Галичині. Завдяки його наполегливості у Тернополі відкрито Українську гімназію (1899). У 1911 р. О. Барвінський ініціював утворення поміркованої консервативної галицької партії «Християнсько-суспільний союз». За доби Української революції – делегат Української Національної Ради ЗУНР (1918–1919), деякий час очолював Державний Секретаріат освіти і віросповідань.

О. Барвінський – автор багатьох посібників з української літератури для початкових шкіл, гімназій та вчительських семінарій. Його «Руську читанку» «Усну словесність» (ч. I) для середньої школи і гімназії у трьох книжках видано у 1870 р. А в 1871 р. з'явилася «Писана Словесність» (ч. II) у двох частинах. Перша містила уривки з творів письменників, а також їхні біографії від І. Котляревського до Т. Шевченка, а друга подавала навчальний матеріал після шевченківського періоду. Саме Барвінський запровадив термін «українсько-руський», а також фонетичний правопис (кулішівка), які стали основою нормативного правопису для шкіл Галичини з 1892 р. Педагог підготував важливі для розвитку у дітей національної свідомості підручники з історії: «Історія України – Руси» (1920), «Коротка історія українського народу» (1926).

У 1893–1897 рр. О. Барвінський очолював Наукове товариство імені Шевченка, був редактором перших чотирьох томів «Записок» цього товариства (1883–1894), редактором газети «Правда» (1888–1898), журналу «Учитель» (1889), видавцем і редактором журналу «Дзвінок» (1890), видавцем часопису «Руслан» (1897–1914). Із 1879 р. численні статті й розвідки О. Барвінського з питань шкільної реформи виходили в «Шкільній газеті» та «Шкільному часописі». Разом із братом Володимиром заснував першу щоденну газету галицьких народовців – «Діло».

У 1883 р. він започаткував видання «Руської історичної бібліотеки», котра виходила до 1894 р. Олександр Барвінський – автор праць «Ілюстрована історія Русі» (1890), «Оповідання з всесвітньої історії» (1910) та двох томів «Історії української літератури» (1920 – 1921). Його перу належать статті про творчість Т. Шевченка, Ю. Федьковича, мемуари «Спогади з мого життя» (ч. 1–2; 1912–1913). Багато здійснив О. Барвінський і на ниві українсько-польської культурницької співпраці. Друкувався у польських часописах, зокрема, в краківських «Swiat slowianski», «Krytyka», автор рецензії «Незнана книга Немцевича «Bohdan Chmelnicki» («Руслан» – 1907. – ч. 228 – 231). Переклав українською мовою три томи всесвітньої історії С. Закшевського [2, с. 688]. Помер 25 грудня 1926 р. у Львові, похований у родинному гробівці на Личаківському кладовищі.

Першим дослідив, вивчив життєвий шлях та розкриття внеску вченого у громадську і культурно-просвітницьку діяльність – представник родини Барвінських, громадський діяч, історик, письменник, публіцист В. Барвінок (Барвінський) (1850–

1883) [7]. Науковці М. Багрій та Г. Білавич у статті «Наукова, освітня, публіцистична діяльність українських письменників – членів НТШ у Львові (кінець XIX – початок XX ст.)» акцентують увагу на тому, що праці О. Барвінського мали велике значення для розвитку українського шкільництва, його реформування, створення засад для розвитку української національної школи [3, с 30]. Інша авторка Н. Бойко у статті «О. Кониський та О. Барвінський: до історії співпраці» простежує майже сорокарічну історію ділових і дружніх стосунків О. Кониського й О. Барвінського, їх копітку працю на ниві українства [5].

«Треба признати, що ні одно інше ім'я не є так тісно сплетене з історією українського шкільництва в Галичині, як ім'я Олександра Барвінського. Як посол до сейму і парламенту, як член Шкільної Ради Краєвої, як голова іспитових комісій, він для цієї школи зробив велику силу доброго...Багато терня і каміння стрічав цей невтомний діяч-українець на довгому шляху своєї громадської праці. Але заслуги його на полі української культури величезні й безсумнівні», – писав про нього відомий український поет Богдан Лепкий <http://younglibzp.com.ua/oleksandr-grigorovich-barvinskij-do-170-richchya-vid-dnya-narodzhennya-ukra%D1%97nskogo-gromadsko-politichnogo-diyacha-istorika-ta-pedagoga/>.

Список використаних джерел

1. **Аркуша, О.** Барвінський Олександр Григорович. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2003. Т. 1. С. 688 с.
2. **Ступарик, Б. М.** Барвінський Олександр Григорович. *Українська педагогіка в персоналіях. Книга перша X-XIX ст.* / за ред. Сухомлинської О. В. Київ: Либідь, 2005. С. 579–585.
3. **Баграй, М., Білавич Г.** Наукова, освітня, публіцистична діяльність українських письменників – членів НТШ у Львові (кінець XIX – початок XX ст.). *Інноватика у вихованні* : зб. наук. пр. / Рівн. держ. гуманітар. ун-т. Рівне : РДГУ, 2020. Вип. 11. т. 1. С. 25–35. – Текст статті доступний також в інтернеті : <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/268>.
4. **Бойко, Н. О.** Кониський та О. Барвінський: до історії співпраці. *Слово і час*. 2019. № 6. С. 85–94. – Текст статті доступний також в інтернеті : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/170854>.
5. **Гречин, Б. П.** Громадсько-просвітницька та педагогічна діяльність Олександра Барвінського : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Івано-Франківськ, 2001. 19 с. – Текст статті доступний також в інтернеті : <https://tinyurl.com/2p8k2j9u>
6. **[Я. Мазурак]** Олександр Барвінський : (педагог, історик, громадсько–політичний діяч). *Бережанська гімназія*. 1993. С. 5. (Спецвип. альманаху «Жайвір»).
7. **Барвінок, В.** Скошений цвіт : (виймок з галицьких образків). Львів : З друкарні товариства ім. Шевченка; під зарядом Фр. Сарницького, 1877. 139 с.